

PRESIDENCY OF FINLAND
Council of Europe
November 2018 – May 2019

PRÉSIDENCE DE LA FINLANDE
Conseil de l'Europe
Novembre 2018 – Mai 2019

21.11.2018

Suomen puheenjohtajuus Euroopan neuvoston ministerikomiteassa
marraskuu 2018 – toukokuu 2019

Puheenjohtajuusohjelma ja kalenteri

Euroopan ydintehtävä – edistää ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota kaikille

Euroopan neuvosto on ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion kulmakivi Euroopassa. Sitovat ihmisoikeussopimukset velvoittavat valtioita turvaamaan ihmisoikeudet alueellaan. Ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen kansallisella tasolla on avainasemassa monenkeskisen sääntöpohjaisen yhteistyön edistämisessä.

Suomelle ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion vakaana tukijana on suuri ilo ja kunnia toimia Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajana 21.11.2018–17.5.2019. Erityisen mieleistä on se, että Suomen puheenjohtajakaudelle osuu Euroopan neuvoston 70-vuotispäivä, 5.5.2019.

Suomen puheenjohtajakauden keskeinen tavoite on entisestään vahvistaa Euroopan neuvoston ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion edistämisen saralla tekemää tärkeää työtä. Euroopan neuvoston perustehtävä on erityisen tärkeä tilanteessa, jossa ihmisoikeuksia ja eurooppalaisia arvoja kyseenalaistetaan globaalilla ja eurooppalaisella tasolla. Suomi pitää Euroopan neuvoston 70-vuotismerkkipäivää erinomaisena mahdollisuutena viestiä laajalle yleisölle ihmisoikeuksien toteuttamisen ja oikeusvaltioperiaatteiden noudattamisen tärkeydestä nykyisiin ja tulevaisuuden ongelmiin vastaamiseksi. Eurooppalaiset kriisit, ihmisoikeuksien nykyiset ja uudet haasteet ja Euroopan neuvoston samanaikaisesti kohtaamat taloudelliset ongelmat vahvistavat tarvetta keskittyä Euroopan neuvoston perustehtävään.

Suomi korostaa siksi puheenjohtajakaudellaan Euroopan neuvoston perustavanlaatuisia vahvuuksia: Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, muut valtioita oikeudellisesti sitovat yleissopimukset ja niiden monitorointimekanismit, kuten ihmisoikeusvaltuutettu, sekä oikeuksien toteutumista jäsenvaltioissa tukevat

instrumentit ja mekanismit, ovat oleellisia ja korvaamattomia. Niiden vaikutus yksilöiden elämään on mittaamattoman arvokas ja ne edistävät ihmisoikeuksien suojelua.

Syrjimättömyys, tasa-arvo, naisten oikeudet, lapsen oikeudet, vähemmistöjen oikeudet – huomioiden erityisesti romanien asema – ja vammaisten henkilöiden oikeudet ovat edistyneet Euroopan neuvoston työn kautta. Pitkällä aikavälillä tasa-arvoiset mahdollisuudet ja kaikkien kansalaisten reilu kohtelu edistävät turvallisuutta ja taloudellista hyvinvointia kaikkialla Euroopassa.

Euroopan neuvosto nähdään ihmisoikeuksien kehittämisessä edelläkävijänä myös globaalilla tasolla. Suomelle on tärkeää, että Euroopan neuvosto pystyy reagoimaan nopeasti merkittäviin ihmisoikeuskysymyksiin. Esimerkiksi pohdintaa vaatii se, miten olemassa oleva ihmisoikeusnormisto vastaa uuden teknologian, digitalisaation, ja aivan erityisesti tekoälyyn liittyviin ihmisoikeuskysymyksiin.

Suomen puheenjohtajuuden ensimmäinen ja samalla kaikkea läpileikkaava painopiste on eurooppalaisen ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmän tukeminen ja vahvistaminen. Muut painopisteet ovat tasa-arvo ja naisten oikeudet ja avoimuus ja osallistavuus sekä nuoret ja radikalisoitumisen ehkäisy. Suomi on korostanut näitä teemoja aktiivisesti ja johdonmukaisesti kaikessa työssään Euroopan neuvostossa. Suomen ohjelma on ihmisoikeusperustainen, ja tasa-arvo ja naisten oikeudet huomioidaan kaikissa painopisteissä. Kolme pääprioriteettia ovat toisiaan tukevia sekä toisistaan riippuvaisia, ja puheenjohtajaohjelman päätapahtumat liittyvät ohjelman prioriteetteihin. Päätapahtumien ohella Suomen kaudelle on suunniteltu myös muita tilaisuuksia ja aktiviteetteja, joihin löytyy linkki tämän dokumentin lopusta.

Suomi jatkaa myös läheisen yhteistyön edistämistä muiden alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa sekä yhteyksien vahvistamista Euroopan neuvoston eri toimielinten välillä. Pian Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajakauden jälkeen Suomi ottaa vastuun Euroopan unionin puheenjohtajuudesta. Nämä peräkkäiset puheenjohtajuudet antavat erinomaisen mahdollisuuden edistää Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin yhteistyötä vakauden ja turvallisuuden rakentajina sekä uusiin haasteisiin vastaajina Euroopassa.

1. Eurooppalaisen ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmän vahvistaminen

Suomen puheenjohtajakauden ohjelma korostaa keskittymistä olennaiseen: Euroopan neuvoston työn vahvistamiseen mandaatin ydinalueilla, velvoitteiden täytäntöönpanoon ja sitoumusten toteuttamiseen sekä valvontamekanismien työn tukemiseen. Nämä ovat olleet Suomen prioriteetteja Euroopan neuvoston työssä useiden vuosien ajan. Nykyisessä eurooppalaisessa tilanteessa ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmän tukeminen ja puolustaminen on yhä tärkeämpää.

Suomen puheenjohtajakaudella juhlistetaan Euroopan neuvoston 70-vuotisjuhlaa, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 60-vuotisjuhlaa, pysyvästi toimivan tuomioistuimen 20-vuotispäivää samoin kuin ihmisoikeusvaltuutettuinstituution 20-vuotispäivää. Merkkivuodet antavat mahdollisuuden nostaa esille näiden

ihmisoikeusinstituutioiden saavutuksia ja niiden kohtaamia haasteita erityisesti huomioiden Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden kunnioittamisen. Suomen puheenjohtajuuskaudelle osuu myös ihmisoikeusjulistuksen 70-vuotisjuhlavuosi.

Euroopan ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmä ei toimi tyhjiössä vaan maailman kehittyessä ympärillä sen on oltava valmis reagoimaan. Ihmisoikeuksien turva on taattava myös tulevaisuudessa. Tekoälyn kehittyessä ja käytön lisääntyessä tarvitaan keskustelua siitä, ovatko nykyiset ihmisoikeusmekanismit riittäviä. Tekoäly hyödyttää jokapäiväistä elämää, mutta samalla on välttämätöntä tarkastella siihen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Mitä tekoäly merkitsee ihmisoikeuksille? Onko nykyisen normiston suoja kattava vai tuleeko sitä kehittää tekoälyn asettamiin uusiin tilanteisiin vastaamiseksi? Jäävätkö jotkin ryhmät, kuten vähemmistöt, syrjään tekoälyn kehityksessä, tai kohtaavatko ne uusia haasteita heikkojen algoritmien vuoksi? Miten tähän tulisi vastata ihmisoikeusnormien puitteissa? Entä miten käy demokratian, turvallisuuden tai vastuukysymysten? Miten voimme varmistaa, että tekoäly tukee demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämistä?

On tärkeää olla etupainotteisesti varmistamassa, että ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmä on valmiina uuden teknologian kysymyksissä. Digitalisaation etenemisen takia on tarve täydentää myös Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yhteistyön välineitä, erityisesti tietoverkkorikollisuutta koskevaa yleissopimusta.

2. Tasa-arvon ja naisten oikeuksien tukeminen

Euroopan neuvosto on tasa-arvo- ja syrjimättömyyskysymyksissä johtavaa työtä niin oikeudellisesti kuin poliittisesti tekevä järjestö. Suomi on tukenut aktiivisesti Euroopan neuvoston tasa-arvo- ja naisten oikeuksien työtä. Suomi on esimerkiksi tukenut naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä, romaninaisten aseman parantamista sekä laajasti syrjimättömyyskysymyksiä. Ihmisoikeuksien koko kirjo kattaen niin kansalais- ja poliittiset oikeudet kuin taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet on huomioitava. Koko yhteiskunnan, mukaan lukien miesten ja poikien, on tärkeä osallistua tähän työhön. Tasa-arvokysymyksissä ja naisten oikeuksissa on ensiarvoisen tärkeää korostaa sitoumuksia ja niiden toimeenpanoa. Tasa-arvokysymysten ja naisten oikeuksien osalta kohdataan entistä enemmän haastamispyrkimyksiä maailmanlaajuisesti. Istanbulin sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta on Euroopan neuvoston merkittävä saavutus ja sen täytäntöönpano jäsenmaissa erittäin tärkeää.

Euroopan neuvoston uusi tasa-arvostrategia (2018-2023) on tärkeä työkalu. Puheenjohtajakaudellaan Suomi edistää sen toimeenpanoa ja nostaa siitä erityisenä kärkenä seksismin ja stereotyyppien ehkäisyn, josta järjestetään konferenssi. Häirintä ja naisiin kohdistuva vihapuhe sekä stereotyyppinen kohtelu esimerkiksi työelämässä ja mediassa heikentävät naisten oikeuksien ja mahdollisuuksien toteutumista. Häirintä ja vihapuhe ovat haitallisia ilmiöitä yhteiskunnassa ja niiden torjuminen on tärkeää. Suomi kiinnittää huomiota puheenjohtajakaudella myös lapsiin kohdistuvan seksuaalisen hyväksikäytön poistamiseen kaikkialta yhteiskunnasta. Tähän liittyen järjestetään erityisesti urheilusektoriin keskittyvä seminaari.

3. Avoimuus ja osallisuus – sekä nuoret ja radikalisoitumisen ehkäisy

Avoin yhteiskunta ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta ovat demokratian tärkeitä elementtejä. Demokratialle keskeiset perusvapaudet, kuten ilmaisuvapaus ja yhdistymis- ja kokoontumisvapaus, ovat avainasemassa. Suomelle osallistumisen tukeminen on perinteinen painopiste: ministeriöt ovat kehittäneet sähköisiä järjestelmiä avoimeen vaikuttamiseen ja kannanilmaisuun ja järjestävät kansalaisjärjestöjen kuulemisia. Kansalaisyhteiskunnan edustajia on usein Suomen virallisissa delegaatioissa kansainvälisissä kokouksissa. Puhumattakaan lukuisista virallisesti asetetuista neuvottelukunnista, joissa kansalaisyhteiskunnan edustajat toimivat yhdessä viranomaisten kanssa eri sektoreilla. Kuntalaki määrittelee paikallishallinnolle monipuolisen kehyksen kaikkien asukasryhmien mahdollisuuksille vaikuttaa omaan asuinympäristöön, palveluihin ja niitä koskevaan päätöksentekoon. Tärkeää on myös avointa yhteiskuntaa edistävä julkisuuslainsäädäntö sekä hyvän hallinnon ja asiakirjajulkisuuden toteutuminen.

Suomi pitää puheenjohtajakaudella yllä kansalaisyhteiskunnan osallistumista ja vuoropuhelua. Puheenjohtajakauden valmisteluvaiheessa ulkoministeriö yhdessä muiden ministeriöiden kanssa järjesti julkisen tilaisuuden, jossa käytiin kansalaisyhteiskunnan kanssa keskustelua Suomen tavoitteista ja ohjelmasta puheenjohtajakaudella.

Puheenjohtajakauden tapahtumissa nostetaan esille ja edistetään keskustelua ihmisoikeuspuolustajista, ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksesta sekä terrorismiin johtavan radikalisoitumisen ehkäisystä ja nuorisotyöstä. Ihmisoikeuspuolustajien tukeminen kasvavien haasteiden ja kutistuvan toimintatilan aikana nähdään erittäin tärkeäksi. Ihmisoikeuksien edistämässä moniääninen ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta on vahvuus. Osallisuus sekä ihmisoikeus- ja demokratiataitojen huomioiminen koulutuksessa ovat keino edistää ihmisoikeussopimusten ymmärtämistä. Nuorten osallisuuden tukeminen ja syrjinnän sekä marginalisoitumisen ehkäiseminen ovat tärkeitä elementtejä ihmisoikeuksien edistämässä.

Osallisuus tarkoittaa, että kaikkien tulee voida osallistua yhteiskunnassa, myös yksilöiden ja ryhmien, jotka tällä hetkellä helposti jäävät syrjään ja kohtaavat syrjintää. Puheenjohtajakaudella Suomi nostaa esille erityisesti romanien oikeuksia ja asemaa. Samoin Suomen kaudella perehdytään siihen, miten Euroopan neuvoston työ voi tukea viittomakielen käyttämistä ja asemaa Euroopassa.

PUHEENJOHTAJAKAUDEN PÄÄTAPAHTUMAKALENTERI

- 1. Puheenjohtajuuden siirto Kroatialta Suomelle**
21.11.2018, Strasbourg
Suomalainen vastuutaho: ulkoministeriö
2. Round table of the European Governmental LGBTI Focal Points Network
21.–22.11.2018, Tallinna, Helsinki
Suomalainen vastuutaho: oikeusministeriö
yhdessä Viron hallituksen kanssa
- 3. Parlamentaarisien yleiskokouksen pysyvä komitea**
22.–23.11.2018, Helsinki
Suomalainen vastuutaho: eduskunta
4. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen juhlatapahtuma: The 20 years of the Single Court of the European Court of Human Rights
26.11.2018, Strasbourg
Suomalainen vastuutaho: ulkoministeriö
5. CDDH Workshop on the Protection and Promotion of the Civil Society Space in Europe
29.11.2018, Strasbourg
Suomalainen vastuutaho: ulkoministeriö
6. Human Rights Defenders in Council of Europe area – current challenges and possible solutions, Ihmisoikeusvaltuutetun järjestämä keskustelutilaisuus
13.–14.12.2018, Helsinki
- 7. Vuoden 2019 ensimmäinen parlamentaarisen yleiskokouksen istunto**
21.–25.1.2019, Strasbourg
Suomalainen vastuutaho: eduskunta
+ tapahtuma ihmisoikeusvaltuutettuinstiution 20-vuotisjuhlan kunniaksi
Suomalainen vastuutaho: ulkoministeriö
8. Konferenssi: Protecting Common European Standards on Rule of Law
5.2.2019, Tampere
Suomalainen vastuutaho: Tampereen yliopisto, ulkoministeriö, oikeusministeriö, valtioneuvoston kanslia
9. Education and Training Pathways of Youth Workers
20.–22.2.2019, Helsinki
Suomalainen vastuutaho: opetus- ja kulttuuriministeriö
- 10. Korkean tason asiantuntijakonferenssi: Artificial Intelligence, Human Rights and the Rule of Law**
26.–27.2.2019, Helsinki

Suomalainen vastuutaho: ulkoministeriö, oikeusministeriö (neuvonantajaroolissa myös työ- ja elinkeinoministeriö)

11. Kunta- ja aluehallintokongressin hallituksen kokous

1.3.2019, Helsinki

Suomalainen vastuutaho: Kuntaliitto, valtiovarainministeriö

12. Asiantuntijakokous: Implementation of Roma Integration Strategies sekä International Roma Women's Conference

20–22.3.2019, Helsinki

Suomalainen vastuutaho: sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoministeriö

13. Asiantuntijakonferenssi: Tackling Gender Stereotypes and Sexism

28–29.3.2019, Helsinki

Suomalainen vastuutaho: sosiaali- ja terveysministeriö

14. Vuoden 2019 ensimmäinen kunta- ja aluehallintokongressin istunto

2–4.4.2019, Strasbourg

Suomalainen vastuutaho: Kuntaliitto

15. Vuoden 2019 toinen parlamentaarisen yleiskokouksen istunto

8–12.4.2019, Strasbourg

Suomalainen vastuutaho: eduskunta

+ sivutapahtuma 10.4.: viittomakieliselvityksen julkaisu ja raportti Signmarkin esiintyminen

Suomalainen vastuutaho: ulkoministeriö

16. Education for Democratic Citizenship and Human Rights, EPAN-verkoston yleisistunto

16–17.4.2019, Helsinki

Suomalainen vastuutaho: opetus- ja kulttuuriministeriö, ulkoministeriö, oikeusministeriö

17. Asiantuntijakonferenssi: Sexual Violence against Women and Children in Sports

Huhti-toukokuu 2019, Helsinki

Suomalainen vastuutaho: opetus- ja kulttuuriministeriö

18. Korkean tason konferenssi: Responses to Prison Overcrowding

24–25.4.2019, Strasbourg

Suomalainen vastuutaho: oikeusministeriö

19. Ministerikomitean 129. istunto

16–17.5.2019, Helsinki

Suomalainen vastuutaho: ulkoministeriö